

załącznik do uchwały nr 41/2022
Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego
z dnia 31 marca 2022 r. w sprawie nagrody
Prezesa Rady Ministrów dla dra Michała Samuela Gierkego

Uzasadnienie wniosku o przyznanie nagrody Prezesa Rady Ministrów
drowi Michałowi Samuelowi Gierke za wyróżniającą się rozprawę doktorską
w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie historia

Rekomendowana do Nagrody Prezesa Rady Ministrów rozprawa doktorska Michała Samuela Gierkego, zatytułowana *Geneza i rozwój miast Nowej Marchii do połowy XIV wieku. Przestrzeń – społeczeństwo – kultura*, została poświęcona początkom i wczesnemu rozwojowi średniowiecznych miast lokacyjnych na terytorium dawnego pogranicza wielkopolsko-pomorskiego (zwanego w późniejszych wiekach Nową Marchią, a obecnie stanowiącego południową część województwa zachodniopomorskiego i północną część województwa lubuskiego). Problematyka ta pozostawała dotychczas na uboczu zainteresowań historyków – praca wypełnia więc znaczącą lukę w polskiej i niemieckiej mediewistyce, a przy okazji stanowi niemały wkład w rozwój badań pomorzoznawczych. Co więcej, europejska perspektywa, w której M. Gierke osadza swoje ustalenia, sprawia, że jego monografia może zainteresować również zagranicznych naukowców zajmujących się fenomenem europejskiego miasta epoki średniowiecza. Podjęte przez autora wątki – zwłaszcza dotyczące układów urbanistycznych – z pewnością okażą się także niezwykle przydatne w działaniach mających na celu ewidencję, ochronę i promocję lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Tym, co szczególnie wyróżnia rozprawę, jest jej interdyscyplinarny charakter. Wykorzystanie źródeł różnych kategorii – w tym zwłaszcza dokumentowych, archeologicznych i ikonograficznych (kartograficznych) – usytuowało pracę na pograniczu kilku dyscyplin naukowych (historia, archeologia, historia sztuki), pozwalając autorowi na postawienie szerokiego spektrum pytań badawczych dotyczących formowania się miast nowego typu w słowiańskim krajobrazie osadniczym. Pod tym względem rozprawa jawi się jako istotne novum w zakresie badań nad krajobrazem miejskim historycznych regionów Polski. Pracę M. Gierkego można zatem bez wahania uznać za dzieło nowatorskie i nowoczesne, w pełni odpowiadające najnowszym trendom metodologicznym we współczesnej mediewistyce krajowej i zagranicznej.

Interdyscyplinarność rozprawy świadczy także o znakomitym przygotowaniu teoretycznym autora. Recenzje sporządzone przez dwóch wybitnych specjalistów w zakresie studiów nad miastami epoki średniowieczna dowodzą, że dokonana przez M. Gierkego analiza i interpretacja adekwatnie dobranych źródeł różnych kategorii – w tym m.in. średniowiecznych dokumentów w językach łacińskim i dolnoniemieckim, materiałów archeologicznych, nowożytnych odwzorowań kartograficznych czy reliktyw dawnej zabudowy pozostających *in situ* – spełnia najwyższe kryteria współczesnej nauki. Warto przy tym dodać, że podniesione przez recenzentów nieliczne zastrzeżenia dotyczące szczegółowych ustaleń zawartych w pracy zostały w pełni odparte przez kandydata w toku publicznej dyskusji nad rozprawą. O szerokiej wiedzy autora rozprawy na temat podjętej problematyki świadczy z kolei rozległa i w pełni

wykorzystana literatura przedmiotu, uwzględniająca zarówno piśmiennictwo krajowe, jak i zagraniczne, w tym trudno dostępne starsze prace z kręgu badań regionalistycznych.

Szczególnego podkreślenia wymaga samodzielność badawcza M. Gierkego. Nie tylko bowiem podejmuje on dyskusję z wcześniejszymi ustaleniami historiografii, ale przede wszystkim proponuje własne ustalenia i hipotezy. Wskazać w tym kontekście należy zwłaszcza wypracowaną przez niego oryginalną koncepcję dotyczącą polityki miejskiej władców inicjujących urbanizację Nowej Marchii, rewizję dotychczasowych poglądów historiografii na związki miast lokacyjnych z wcześniejszym osadnictwem słowiańskim, nowe hipotezy dotyczące chronologii początków i etapów formowania przestrzennego poszczególnych miast, interesujące ustalenia w kwestii struktury etnicznej i polityki mieszczaństwa czy – wreszcie – ukazanie procesów miastotwórczych omawianego terytorium jako elementu ogólnoeuropejskiego fenomenu, który poskutkował unifikacją kulturową tzw. sukcesyjnej (postrzymskiej) i środkowo-wschodniej części kontynentu.

Ze względu na wysoką wartość merytoryczną rozprawa doktorska M. Gierkego uzyskała wyróżnienie Rady Naukowej Instytutu Historycznego Uniwersytetu Szczecińskiego. Przedstawione w niniejszym uzasadnieniu argumenty wskazują, że praca ta w pełni odpowiada także kryteriom określonym w § 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 21 maja 2019 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania nagród Prezesa Rady Ministrów oraz wzoru wniosku o ich przyznanie.